

ZBIRKA SEMINARSKIH NALOG ŠTUDENTOV FAKULTETE ZA ARHITEKTURO, GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO

Miha Špiček in Blaž Verbič

207

V Slovenskem etnografskem muzeju (SEM) smo v dokumentaciji sprejeli novo pridobitev, več kot 500 seminarских nalog študentov Fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo (FAGG)¹, ki so jih med letoma 1970 in 1980 na temo kozolca pripravili študentje pri predmetu *Osnove projektiranja in kompozicije II*, ki ga je vodil prof. Niko Kralj.² Seminarске naloge je profesor Kralj hranil pri sebi doma, leta 2010 pa se je njegova hči Veronika Kralj Iglič odločila, da celotno obsežno očetovo strokovno zbirko, ki je bila do takrat shranjena na podstrešju njegove hiše, preda v hrambo Muzeju za arhitekturo in oblikovanje (MAO). Zbirka seminarских nalog je zgolj en del v MAO sprejetega gradiva, za katero so ocenili, da vsebinsko ni dovolj povezano z delovanjem muzeja, zato so ta del želeli predati v hrambo ustrežnejši ustanovi. Konec leta 2019 so tako to gradivo predali SEM.

Seminarске naloge smo v SEM prevzeli v osmih škatlah, posamezne naloge so bile večinoma oštevilčene, niso pa bile urejene. Vse so ležečega formata A3, nekateri načrti, ki so večji od formata A3, so prepognjeni na ta format. V posameznih mapah je različno število strani, vsebujejo pa načrte, risbe, fotografije in besedilo. Zasnova je različna glede na naloge, v nekaterih je večji poudarek na načrtih, v drugih na fotografijah ali risbah. Pogosto vsebujejo tudi risbe s poimenovanimi posameznimi sestavnimi deli kozolca ali orodja, ime lastnika in hišno ime, historiat oziroma datacijo kozolca, njegovo lokacijo, večkrat je zapisano tudi, kdo ga je izdelal. Naloge so glede na geografsko pokritost zelo pestro razporejene po celotnem območju Slovenije.

Projektna naloga »Image Slovenije«

Vse seminarске naloge študentov profesorja Kralja, ki jih je SEM prevzel, so nastale

¹ Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo je bila ustanovljena leta 1957. Imela je tri oddelke: Oddelek za arhitekturo, Oddelek za gradbeništvo in Geodetsko-komunalni oddelek. V taki obliki je obstajala do konca leta 1994, ko se je fakulteta ločila na Fakulteto za arhitekturo in Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo.

² Niko Kralj, arhitekt, industrijski oblikovalec, prejemnik Prešernove nagrade, sodelavec Osvobodilne fronte, univerzitetni profesor. Rojen 7. 9. 1920 (Zavrh pri Trojanah), umrl 15. 7. 2013 (Ljubljana).

v sklopu raziskovalne naloge Inventarizacija kozolca³, zbrano gradivo pa je nameraval uporabiti za pripravo doktorata na temo kozolca. Nosilec raziskovalne naloge je bil Inštitut za oblikovanje pri FAGG, ki ga je leta 1966 ustanovil Niko Kralj.⁴ Svojo projektno nalogo (Kralj jo je imenoval tudi kulturna akcija) je imenoval »Image Slovenije« in jo kot tako tudi prijavil na Sklad Borisa Kidriča za finančno podporo. Pri osnovnem konceptu naloge naj bi sodelovali sociologi, izumitelji, umetniki, dodiplomski in podiplomski študenti univerze in doktorji različnih strok. Nosilec naloge je bil profesor Niko Kralj, sodelavca pa še doc. Dušan Moškon in tedanji Kraljev asistent Borut Juvanec. Med člani projektne skupine na področju meritev, obdelave in risanja pa je navedenih tudi 32 študentov⁵, katerih naloge so bile predstavljene v publikaciji Image Slovenije⁶. Kralj je bil mnenja, da je v programu dolgoročnega razvoja Slovenije potrebno razmišljati o popularizaciji dežele, pri tem pa naj bi se obrnili na primat, originalnost in novost. Treba je iskati slovensko likovno posebnost – slovenski »image«.⁷ Zaradi različnih vzrokov in tudi zato, ker prvotno predvidenih finančnih sredstev pri Skladu Borisa Kidriča ni dobil, je leta 1972 modificiral nalogo Image Slovenije ter se »namesto bodočega širšega iskanja nove likovne karakteristike dežele«⁸ osredotočil zgolj na »popularizacijo in zaščito obstoječega kulturnega spomenika ljudskega stavbarstva«.⁹ Želeli so še ugotoviti razširjenost in vrste kozolcev v Sloveniji, primerjavo slovenskih kozolcev s kozolci po svetu, najti izvor kozolca pri nas ter izdati študijo o razvoju kozolca.¹⁰

Niko Kralj je Sklad Borisa Kidriča tudi prosil, da vse gradivo do zaključka naloge hrani pri sebi doma.¹¹ Ker pa ni nikoli končal svoje doktorske naloge na to temo, je zbrano gradivo do prihoda v MAO ostalo pri njem doma.

Pregled gradiva

Po pregledu gradiva smo na podlagi predhodnih (domnevno Kraljevih) številčnih in barvnih oznak na naslovnica, ki so naloge smiselno razdeljevale v skupine, razvrstili v štiri sklope: naloge izdelane na podlagi obstoječih kozolcev, »izboljšave kozolca« oz. idejne naloge modernih kozolcev, naloge drugih gospodarskih objektov in neoznačene naloge. Nekaterim so dodana tudi Kraljeva navodila za izdelavo naloge v tipkopisu: *»Vaša naloga je, da poiščete enega izmed tisočev kozolcev na Slovenskem. Priporočam vam, da ne iščete najbolj preproste rešitve kozolca samca, marveč, da izberete tiste izpeljane oblike, kjer kozolec služi zavetju ali da opravlja še nalogo shranjevanja krme ali slame. Izmerite ta kozolec in ga narišite v ustreznem merilu. Povprašajte po lastniku, letu izdelave,*

³ Jasna Hrovatin: *Niko Kralj*. Ljubljana: Visoka šola za dizajn: Politron, 2010, 66.

⁴ <<https://www.leksikon.si/Oseba/OsebaId/179>, 18. 9. 2020> [22. 9. 2020].

⁵ V gradivu v SEM je večina nalog, ne pa vse naloge sodelujočih študentov.

⁶ Niko Kralj: *Image Slovenije*. Ljubljana: RSS, 1974.

⁷ Nav. delo: 4–5.

⁸ Nav. delo: 12.

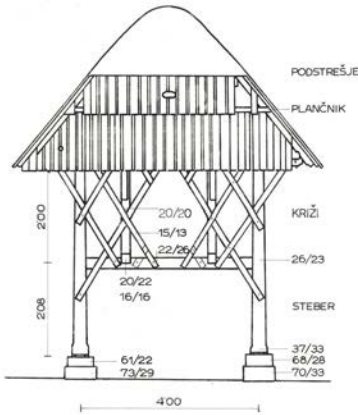
⁹ Nav. delo: 13–14.

¹⁰ Nav. delo: 14.

¹¹ Nav. delo: 19–20.

povprašajte kako gospodar imenuje celoto in vse njegove sestavne dele.»¹²

V prvem, najobsežnejšem sklopu so naloge, v katerih so študenti in študentke obravnavali enega od obstoječih kozolcev. Označene so s številkami od 1 do 487 in so nastale v obdobju med študijskima letoma 1970/71 in 1980/81. Vseh nalog v tem sklopu je dejansko 396, 91 jih manjka. Najobsežnejši niz manjkajočih nalog je od zaporedne številke 148 do 179.

TIP: KOZLEC 'TOPLAR' ALI DVOJNIK S ŠESTIMI ŠTANTI ALI OKNI
 KRAJ: RAŠICA NA DOLENJSKEM
 LASTNIK: JAKUČ, PO DOMAČE PRI BARONU,
 RAŠICA ŠT. 13
 LETO NASTANKA: ZGRAJEN PO POŽARU V
 VASI OKOLI LETA 1890
 TESAR: NEZNAN
 KONSTRUKCIJA: TEMELJ IZ KLESANEGA KAMNA NA DESNI STRANI DODATNO ZACEMENTIRANO ZARADI BOMBE, KI JE IZRI NILA ZEMLJINO
 MATERIAL: HRAST ZA STEBRE, OSTALO IZ JELOVINE
 OSTRŠEJE: DVA KAPNIKA (KAPNI LEGI) IN DVA GLAVNIKA (VMEŠNI LEGI), KI STOJI TA NA GLAVT STEBRICKIH, ČEZ SO POLOŽENE ŠPIRE
 KRITINA: ŠKUPE (SLAMNATI SNOPI), NA VSAKIH ŠTRIDESET LET KRITINO CELOTNO ZAMENJAUJO.

KATKA BRAZ

209

Primeri iz naloge prvega sklopa iz študijskega leta 1970/71 (avtorica Katka Braz)

Drugi sklop nalog vsebuje ideje za izboljšave kozolca oz. ideje za moderni kozolec. Naloge so oštevilčene s številkami od 1 do 58, a jih pet manjka. Za razliko od nalog v prvem sklopu so bile te vse narejene zgolj v študijskem letu 1970/71. Večina imen njihovih avtorjev se pojavi tudi v prvem sklopu, tako da so, kot kaže, študentje v študijskem letu 1970/71 morali izdelati dve nalogi (posnetek kozolca v naravi in futuristični kozolec), v kasnejših študijskih letih pa samo še eno (posnetek kozolca v naravi). Med idejami v tem sklopu so tudi montažni (modularni) kozolec iz plastike, ki ga je mogoče prestaviti in poljubno podaljšati, kozolec v obliki silosa ali spirale, armiranobetonski kozolec itd.

Tretji sklop nalog predstavljajo kozolci in drugi gospodarski objekti. Ta sklop vsebuje 23 zaporednih števil, 10 nalog manjka. Naloge tretjega sklopa so nastale v

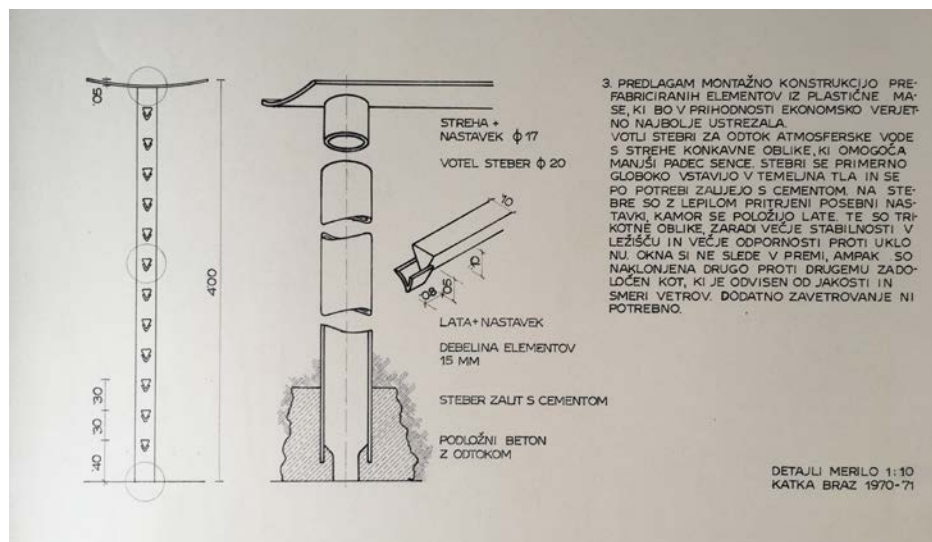
obdobju med študijskima letoma 1971/72 in 1975/76, v njih pa so poleg nekaj kozolcev obravnavani tudi kraška hiša, senik, hlev (s podom), istrska tetoja, koruznjak, vodnjak in strešna konstrukcija. Od imen študentov in študentk se zgolj eno pojavi tudi v prvem sklopu.

V četrtem, zadnjem sklopu so (začasno) naloge, ki so neoznačene in jih pri pregledu ni bilo mogoče uvrstiti v nobenega od prej navedenih sklopov. Te naloge niso oštevilčene po nobenem od načinov ostalih treh sklopov, obravnavajo pa (poleg kozolcev) tudi druge objekte in celo predmete.

Dokumentacija in digitalizacija gradiva

210

Kmalu po prevzemu gradiva smo v SEM vse naloge sortirali in izdelali popis, v katerem smo izpisali ime in priimek študentke ali študenta, študijsko leto, vsebino, kraj, lastnika objekta, datacijo, št. listov v mapi ter št. fotografij. Začeli smo tudi že s samo digitalizacijo nalog. Naloge skeniramo v ločljivosti 600 DPI v formatu PDF, smiselno urejeno glede na zaporedno številko naloge. Tako urejeno gradivo bo (poleg originalnega) na voljo za nadaljnjo obdelavo in ogled v Oddelku za dokumentacijo SEM.

Primer iz projektne naloge drugega sklopa iz študijskega leta 1970/71 (avtorica Katka Braz)